

Stöd till småföretag skapar inte fler jobb

Svenska Dagbladet den 4 juni 2013

I den politiska debatten påstås ofta att det är de små företagen som har skapat nya jobb i Sverige under de senaste decennierna. Politik för att gynna små och medelstora företag har därför stått högt på den politiska agendan. Men är denna tilltro till små företag som framtidens jobbskapare välgrundad?

Kunskapen om små och medelstora företags funktionssätt och betydelse i svenskt näringsliv är fortfarande relativt begränsad. Detta gäller exempelvis vår kunskap om den långsiktiga utvecklingen av dynamiken på svensk arbetsmarknad. I vår rapport till ESO undersöker vi jobbdynamiken för företag och arbetsställen med åtminstone tre anställda, såväl privata som offentliga. Vi har speciellt studerat betydelsen av små och unga företag för sysselsättningsutvecklingen. Vår analys visar att:

- Små och medelstora företag (3–199 anställda) skapade runt 300000 nya jobb i näringslivet under tidsperioden 1990–2009. De stora företagen (fler än 200 anställda) minskade däremot sin totala sysselsättning med drygt 100000 jobb, främst under 1990-talskrisen.
- Bakom tämligen små årliga sysselsättningsförändringar döljer sig en omfattande dynamik i sysselsättningsutvecklingen. Drygt 3 miljoner jobb skapades och lades ner under den aktuella perioden. Under ett genomsnittsår tillkommer eller försvinner nästan ett jobb av fem.
- Under perioden 2000–2009 ökade sysselsättningen för företag inom alla storleksklasser i tjänstesektorn. Under samma period minskade sysselsättningen kraftigt inom tillverkningsindustrin. Med andra ord har strukturomvandlingen mot tjänsteproduktion i det svenska näringslivet varit påtaglig under de senaste 20 åren.
- Andelen anställda med eftergymnasial utbildning har fördubblats från början av 1990-talet till slutet av 2000-talet. Till största del skedde denna ökning i de största företagen.

Vilka slutsatser kan då dras från studien? Vid en första anblick ter sig tilltron till små företag som framtidens jobbskapare välgrundad och att särskilda åtgärder och stöd riktade till dessa företag är väl motiverade. Detta är dock inte en självklar slutsats. Det är välkänt att det är synnerligen svårt att identifiera branscher, företag och organisationsformer som kommer att växa i framtiden. Det kan här noteras att samtidigt som fokus på senare år har varit på småföretag var det inte länge sedan som betingelserna för stora industriföretag ansågs centrala för jobbskapandet.

Avgörande för vilka företag som växer och skapar nya arbetstillfällen är de institutionella och teknologiska förutsättningar som råder vid den aktuella tidpunkten. Detta innebär att optimal storlek på arbetsställen och företag varierar mellan företag, branscher och tidsperioder. Teknologiutvecklingen och globaliseringen innebär att olika typer av företag och arbetsställen kommer att vara mer eller mindre effektiva under olika tidsperioder. Exempelvis har den tekniska utvecklingen under senare decennier inneburit att stora tillverkningsföretag med fördel kan utlokalisera delar av sin verksamhet till mindre specialistföretag, vilket inneburit att fler har anställts i små och medelstora företag.

Eftersom den optimala storleken på företag varierar över tiden behöver regelverk och institutioner vara neutrala mellan olika organisations- och företagsformer. Följden blir då att små och stora företag eller företag med olika åldrar kommer att skapa jobb där det är som mest lönsamt.

I vår studie finner vi en mycket stor omsättning av jobb i det svenska näringslivet under perioden 1990–2009. I synnerhet gäller detta för de små företagen där nästan vartannat jobb skapas eller försvinner årligen. Detta kan jämföras med motsvarande dynamik i de största företagen där endast cirka 10 procent av jobben omsätts årligen. Ser vi på företagens ålder finner vi att omsättningen av jobb i de yngsta företagen är mycket hög, drygt 70 procent.

Är denna höga omsättning av jobb i unga, små företag problematisk?

Inte nödvändigtvis. För det första är osäkerhet en naturlig del av nyföretagande då nya affärsidéer prövas. För det andra kan småföretagsexpansion, där många småföretag misslyckas och ett fåtal med banbrytande idéer lyckas, vara samhällsekonomiskt önskvärd. I de fall entreprenörerna lyckas – och därmed eventuellt tränger undan etablerade företag – sker detta med innovativa affärsidéer som kan skapa nya stora och växande företag.

Vår övergripande slutsats är att mångfald i näringslivet är avgörande för en samhällsekonomiskt effektiv strukturomvandling som skapar nya arbetstillfällen. Denna mångfald gäller inte enbart förhållandet mellan små och stora företag utan också mellan unga och gamla företag och mellan små och stora arbetsställen. Avgörande i alla dessa dimensioner är dock att företag inte möter regelverk och institutioner som missgynnar produktivt företagande och jobbskapande. Det är på detta sätt vi kan skapa ett effektivt och dynamiskt näringsliv vilket är ett nödvändigt villkor för hög sysselsättning och ökande välbefinnande.

FREDRIK HEYMAN, IFN

docent i nationalekonomi

PEHR-JOHAN NORBÄCK, IFN

docent i nationalekonomi

LARS PERSSON, IFN

professor i nationalekonomi